

Bijlage 15: Controle- en schouwprotocol

Door het uitvoeren van het agrarisch natuurbeheer door de (leden)coöperatie (AND) bestaan er korte lijnen tussen de deelnemer en AND. Uitgangspunt in deze relatie is onderling vertrouwen en eigen verantwoordelijkheid. Toch is het nodig om als AND te kunnen verantwoorden dat de deelnemers de afgesproken prestaties nakomen.

Doel veldcontrole/schouw

Uitvoeren van veldcontroles om de naleving van de beheereisen en aanvullende beheervoorschriften te controleren en daarbij – zo nodig- op te treden tegen in gebreke blijvende deelnemende deelnemers. Daarnaast kan de schouw ook helpen het beheer bij te sturen om zo het gewenste resultaat te behalen.

De coöperatie heeft ervoor gekozen de daadwerkelijke in het veld schouw uit laten voeren door:

- 1 Door een onafhankelijke schouwcommissie, waarbij de gehele commissie of één of meerdere leden van de commissie de controle uitvoeren
- 2 Veldmedewerkers en gebiedscoördinatoren van de coöperatie

Er zal voor het uitvoeren van de veldcontrole bepaalde expertise aanwezig moeten zijn op een aantal aandachtspunten:

- Kennis van beheerpakketten
- Ecologische kennis per leefgebied en beheertype
- Communicatieve vaardigheden
- Kennis van de agrarische bedrijfsvoering
- Geen belangen in het gebied

Hoe wordt geschouwd?

Om als coöperatie zeker te weten dat gemaakte beheereisen en aanvullende beheervoorschriften worden nagekomen wordt gecontroleerd of het beheer op juiste wijze wordt uitgevoerd. Het is alleen niet realistisch om alle deelnemers elk jaar te controleren. Het is wel wenselijk dat alle deelnemers in de looptijd van de gebiedsaanvraag ten minste één keer worden gecontroleerd. Daarnaast kan er gericht worden gecontroleerd na signalen dat er beheer onjuist wordt uitgevoerd. Voor het selecteren van deelnemers die worden gecontroleerd zal er jaarlijks een steekproef moeten worden genomen. Dit kan:

- *volledig aselect*: uit het totaal aan deelnemers/beheereenheden wordt jaarlijks een deel geselecteerd voor schouw. Dit kan bijvoorbeeld door willekeurig deelnemers/beheereenheden te selecteren op (lidmaatschaps)nummer.
- *gewogen*: er worden categorieën ingesteld waarbinnen de steekproef wordt genomen. Te denken valt aan grote/kleine deelnemer (aantal ha of hoeveel €), aanduiden van risico's (deelnemers met eerdere overtreding, bepaalde pakketten die vaker mis gaan) waar meer wordt geschouwd, etc.

Voor beide werkwijzen is wat te zeggen, aselect is volledig transparant en er kan geen discussie ontstaan over de te schouwen eenheden. Terwijl voor het borgen van kwaliteit juist het leggen van accenten op de controle (gewogen steekproef) een meerwaarde kan bieden.

De uitvoerder van de controles krijgt vanuit de uitvoeringsorganisatie jaarlijks de te schouwen deelnemers/beheereenheden die zijn geselecteerd op basis van de steekproef in de vorm van een kaart met daarop de te schouwen locaties inclusief de afgesloten pakketten. Op basis van een schouwkalender (*een voorbeeld van dit product wordt geleverd door SCAN*) kan het moment van de veldcontrole worden bepaald. Op deze kalender is aangegeven wanneer de verschillende door de coöperatie gebruikte pakketten worden geschouwd.

Wanneer gewerkt wordt met een schouwcommissie, bepaalt deze vervolgens zelf wie vanuit de commissie welke locaties gaat bezoeken, rekening houdend met kennis en belangen. Als de schouwcommissie de controles door een veldmedewerker checkt, is het verstandig niet teveel tijd tussen beide veldbezoeken te laten bestaan.

Hoe worden resultaten vastgelegd?

Aan de hand van de pakketten die de coöperatie afsluit met haar leden wordt een checklist opgesteld die wordt vertaald in een schouwformulier (*een voorbeeld van dit product wordt geleverd door SCAN*). Het schouwformulier wordt door de controleur(s) ingevuld en ondertekend.

De controle wordt bij voorkeur in aanwezigheid van de deelnemer uitgevoerd. Dat om het lerend effect van de controle optimaal tot uiting te laten komen. Eventuele afwijkingen van het beheer worden direct besproken. Als de deelnemer niet aanwezig is volgt binnen een afgesproken periode een terugkoppeling middels mail, telefoon of brief. De bevindingen worden verwerkt in het administratief systeem.

Sanctie- of herstelbeleid (paragraaf 6.2)

Wanneer er onjuistheden zijn geconstateerd wordt dit voorgelegd aan het bestuur van de coöperatie en treedt het sanctieprotocol in werking.

Wat moet de coöperatie zelf regelen?

- Welke bestuurder is verantwoordelijk voor controle?
- Welke uitvoerder is verantwoordelijk voor het organiseren van de controle?
- Door wie worden controles uitgevoerd, keuze uit opties?
- In geval van schouwcommissie: wie zitten in de commissie?
- Bepalen methode te schouwen deelnemers: aselect of gewogen?
- Opstellen schouwkalender op basis van afgesloten pakketten
- Opstellen checklist op basis van pakketvoorwaarden

Protocol

De coöperatie voert jaarlijks een veldcontrole (schouw) uit om te bepalen of de deelnemers volgens contract de beheervorschriften uitvoeren. Dit gebeurt onder verantwoordelijkheid van de secretaris. Dit protocol is de richtlijn voor de coöperatie bij deze schouw. Het schouwprotocol bestaat uit 3 stappen; selectie, uitvoeren en rapportage (zie ook figuur op laatste pagina).

1. Selectie

Deze stap bestaat enerzijds uit de selectie van schouwers en anderzijds uit de selectie van beheereenheden die worden geschouwd.

Instellen schouwcommissie

Voor het uitvoeren van de schouw werkt de coöperatie met een schouwcommissie die bestaat uit minimaal 6 personen en is samengesteld uit agrarische leden en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, zijnde IVN en Staatsbosbeheer. Op elk schouwmoment wordt de schouw uitgevoerd door ten minste 2 leden van de schouwcommissie in opdracht van de coöperatie. Bij selectie van schouwers per beheereenheid wordt rekening gehouden met expertise op het vlak van beheertypen en een juiste balans tussen gebiedskennis en onafhankelijkheid.

Nemen steekproef

Er wordt een gewogen steekproef genomen op basis van een aantal categorieën van deelnemers en beheereenheden. We houden in de selecte steekproef rekening met wie veel beheergeld ontvangt, risicovolle pakketten, deelnemers waar eerder een controle heeft plaatsgevonden, of waar eerder een overtreding is begaan. Ook beheerders die niet tot één van deze categorieën behoren, kunnen binnen de steekproef vallen. We hanteren de volgende verdeling:

- 25% van de schouw wordt uitgevoerd bij beheerders die jaarlijks meer dan € [invullen, bijv. 2500,-] ontvangen.
- 25% van de schouw wordt uitgevoerd bij beheereenheden met de volgende pakketten: [noemen pakketten]
- 25% van de schouw bestaat uit:
 - o Herschouw bij herstelmogelijkheid (50%)
 - o Herschouw reeds gecontroleerde deelnemers (50%)
- 25% uit de categorie overig

Naast deze steekproef wordt er 100% gecontroleerd aan de hand van signalen dat er beheer niet naar behoren wordt uitgevoerd.

2. Uitvoeren

De daadwerkelijke schouw wordt uitgevoerd via een standaard werkwijze. Er wordt vooraf vastgesteld wat (checklist) en wanneer (schouwkalender) er wordt geschouwd. Vervolgens vindt de daadwerkelijk schouw plaats volgens een vastgestelde procedure.

Checklist

Elke deelnemer heeft een overeenkomst met de coöperatie gesloten op basis van uit te voeren maatregelen vastgelegd in beheerpakketten. De in deze pakketten opgenomen beheereisen en aanvullende beheervoorschriften vormen de basis voor de schouw. Hiervoor is door de coöperatie een checklist opgesteld met punten waarop moet worden gecontroleerd.

Schouwkalender

Op basis van de uit te voeren maatregelen is in de pakketten een aantal cruciale data van belang. Elke maatregel vraagt om een specifiek moment of periode waarbinnen schouw plaatsvindt. Aan de hand van de door de coöperatie gehanteerde beheerpakketten is een schouwkalender opgesteld waarin staat welke maatregel op welk moment geschouwd moet worden.

Procedure

Als de steekproef is genomen gaat de schouwcommissie volgens de schouwkalender en de checklist op pad. De schouwcommissie heeft ook een kaart waarop de te schouwen beheereenheden zijn aangegeven. Vooraf worden deelnemers door de uitvoeringsorganisatie op de hoogte gesteld van het bezoek van de schouwcommissie. Hierbij wordt tevens het verzoek gedaan aanwezig te zijn bij de schouw. De schouwcommissie inspecteert op het aangegeven moment de geselecteerde beheereenheden en legt haar bevindingen vast op het schouwformulier.

3. Rapportage

Voor een transparante uitvoering van de schouw worden de bevindingen vastgelegd in een rapportage en de resultaten verwerkt in de administratie.

<<<<<<<<<<<<<<<<